

MANIFESTĂRI ALE STIMEI DE SINE LA ADOLESCENȚII CU DEVIANȚĂ ȘCOLARĂ

Olga EDU, Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației

In this article we analyze the self esteem of adolescents with deviant behavior at school. Our purpose was to establish how the self esteem of teenagers influences their academic results and behavior. The hypothesis from which we started our research was that adolescents that break some rules in school have a different level of self esteem than the teenagers with a correct behavior.

Devianța școlară desemnează, în sens general, ansamblul comportamentelor care încalcă sau transgresează normele și valorile școlare. În literatura de specialitate se folosesc, cu semnificații apropiate de cea a conceptului de „devianță școlară”, o varietate de termeni: indisciplină, rezistență școlară, delincvență juvenilă, inadaptare școlară, tulburare de comportament.

Devianța școlară este un fenomen actual în Republica Moldova și este mult mai accentuată în învățământul urban. Statisticile demonstrează că școlile din centrele orașelor care își concentrează serios atenția asupra menținerii ordinii și a disciplinei, asupra dezvoltării caracterului și a responsabilității elevilor, precum și asupra excelenței școlare, au un nivel sensibil mai scăzut de nereușite și de abandonuri școlare.

Fiind un caz particular al comportamentului deviant, devianța școlară este analizată în literatura de specialitate prin prisma unor alte concepte, cum ar fi: abandonul școlar, absenteeismul școlar, violența școlară sau chiar delincvența juvenilă. Aceste concepte devin fenomene ce au căpătat o largă răspândire în mediul școlar îndeosebi în ultimele două decenii (și reprezintă abateri, mai mult sau mai puțin grave, de la normele de conduită școlară). Prin conținutul, dar mai ales prin consecințele lor, aceste fenomene au afectat în mod serios calitatea învățământului în acele instituții școlare în care ele au scăpat de sub control.

Unul din motivele devianței școlare este stima de sine inadecvată. Legătura absenteeismului cu stima de sine oferă o mulțime de interpretări foarte complexe și diferite. Prin cercetarea acestei probleme încercăm să surprindem în ce măsură aceste două dimensiuni, una definitivă pentru personalitate, iar cealaltă ca exteriorizare comportamentală, se influențează reciproc. Unele studii denotă că elevii cu stimă de sine scăzută sunt mai tentați să absenteze, întrucât simt că nu pot face față cerințelor școlii, sau nu se pot confrunta cu colegii, dacă nu cumva acest nivel scăzut al stimei de sine nu l-a făcut să fie ușor de manipulat și atras spre un grup cu comportamente deviante sau antisociale. Alte studii au indicat faptul că și elevii cu stimă de sine crescută recurg la chiul și absenteeism.

Relațiile dintre absenteeism și stima de sine sunt deosebit de complexe și necesită o atenție sporită în mediul educațional, pentru că atât conduita deviantă, cât și dimensiunea personalității sunt deopotrivă importante pentru viitorul

tânărului și integrarea lui socioprofesională. Tocmai aceste relații și modul în care pot fi influențate constituie tema studiului prezent, încercând să justifice influențele reciproce dintre cele două, sau ce factori care se constituie în cauze ale absentismului și nereușitei au repercusiuni asupra stimei de sine.

Una din primele funcții și cea mai evidentă a stimei de sine vizează capacitatea elevului de a se implica în mod eficient într-o activitate. Majoritatea studiilor subliniază că subiecții cu stimă de sine scăzută se implică cu multă prudență și reticență în activități; ei renunță mai repede în caz de dificultate, suferă mai mult de procrastinare (tendința de a ezita și a lăsa pe mai târziu orice luare de decizii), iar subiecții cu stimă de sine înaltă, din contra, iau mai rapid decizia de a acționa și perseverează mai mult în fața obstacolelor.

Persoanele cu stimă de sine scăzută vor întreprinde puțin, din frica de a eșua și, prin urmare, obțin mai puține reușite și merite.

Pentru a determina nivelul stimei de sine la adolescenții eșantionului experimental a fost aplicată Scala Rosenberg, care arată trei niveluri ale stimei de sine: redusă, adecvată și ridicată.

În urma aplicării acestei scale la grupul de elevi cu prezență și reușită școlară, am obținut următoarele rezultate: adolescenții cu prezență și reușită școlară au preponderent o stimă de sine adecvată (56%). Totodată, observăm că nu există niciun elev cu stimă de sine înaltă, astfel 44% au demonstrat un nivel redus al stimei de sine. Totuși, diferența dintre aceste două nivele (adecvat și redus) nu este semnificativă.

Aceași scală aplicată grupului de elevi cu devianță școlară a adus următoarele rezultate: adolescenții cu comportament deviant au o stimă de sine adecvată – 72%, restul 28% – revine nivelului redus al stimei de sine. Însă spre deosebire de eșantionul elevilor cu comportament adecvat, există o mare diferență între aceste două nivele. Astfel, este evident faptul că printre adolescenții cu comportament deviant există mai mulți elevi cu stimă de sine adecvată decât cu stimă de sine redusă.

Luând în considerare rezultatele sus-menționate, prezentăm diferența de stimă de sine dintre cele două eșantioane.

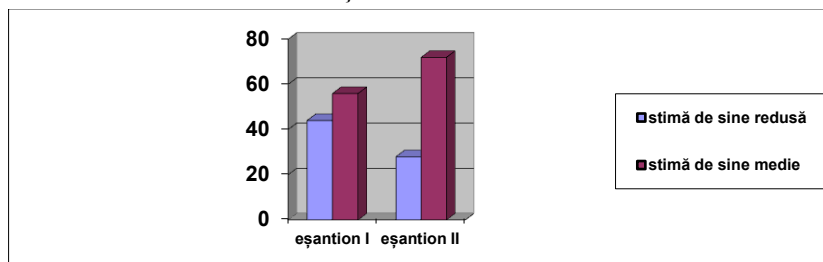

Fig. Diferența de niveluri ale stimei de sine dintre elevii cu prezență și reușită școlară (eșantion I) și elevii cu devianță școlară (eșantion II)

Observăm că există diferență între stima de sine a adolescenților cu devianță școlară și stima de sine a adolescenților cu comportament moral acceptat în societate.

În urma aplicării testului *Rosenberg* de măsurare a stimei de sine pe un grup de 50 elevi din clasele liceale și elaborării histogramei cu interpretarea completă a datelor, putem face concluzii vizavi de nivelul stimei de sine la adolescenții care manifestă devianță școlară și la adolescenții cu comportament nondeviant.

Aceste rezultate arată că, de fapt, elevii cu comportament deviant au o stimă de sine mai adecvată în raport cu elevii cu comportament școlar nondeviant. Astfel, ajungem la concluzia că elevii cu prezență și reușită școlară folosesc nota mare drept mecanism de apărare pentru o imagine de sine inadecvată și pentru a ascunde complexele cu care se confruntă.

În această situație, considerăm că un program psihopedagogic axat pe dezvoltarea conștiinței adolescentului față de propria persoană și propria carieră; organizarea procesului de instruire axat pe personalitatea elevului; stabilirea parteneriatului școală-familie vor contribui la depășirea situației de eșec și abandon școlar.

Referințe:

1. COSMOVICI, A., IACOB, L. *Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 1999.
2. NEDELCEA C. *Optimizarea comportamentului între educație și psihoterapie*. București: Sper, 1999.

*Recomandat
Maia ȘEVCIUC, dr., conf. univ.*